

17. Glasson E. Le mariage civil et le divorce dans L'antiquite et dans les principales legislation modernes de L'Europe / E. Glasson. – Paris, 1880. – 167 p.
18. Martinez-Paz E. Introduccion al studio del derecho comparado / E. Martinez-Paz. – Cordoba, 1934. – 204 p.
19. Sauser-Hall G. La fonction et de la methode du droit compare / G. Sauser-Hall. – Geneve, 1913. – 112 p.
20. Wigmore J.H. A New Way of Teaching Comparative Law / J.H. Wigmore // Journal of the S.P.T. – № 196. – 234 p.; Lambert E. Entry in Encyclopedia of the Social Science / E. Lambert. – L., 1931. – P. 126–143.
21. Rodierre R. Introduction au Droit Compare. P., 1979. P. 27. Kotz H. Abschied von der Rechtskreislehre? // Zeitschrift fur Europaisches Privatrecht. 6Jahrgang / R. Rodierre. – Munchen, 1998. – 493 p.
22. Давид Р. Основные правовые системы современности : [моногр.] / Р. Давид ; пер. с фр. В.А.Туманов. – М. : Прогресс, 1988. – 324 с.
23. Arminjon – Nolde – Wolff. Traite de droit compare, 3-1 volumes / Arminjon. – Nolde-Wolff. – Paris. – 1949–1952. – 212 p.
24. Цвайгерт К. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права : в 2 т. / К. Цвайгерт, Х. Кетц ; пер. с нем. – М. : Междунар. отношения, 2000. – Т. 1 : Основы. – 2000. – 479 с.
25. Осаке К. Сравнительное правоведение в схемах / К. Осаке. – М. : Юрлит., 2002. – 368 с.
26. Лафитский В.И. Сравнительное правоведение в образах права : [учеб. пособ.] / В.И. Лафитский. – М. : Статут, 2010. – Т. 1. – 2010. – 429 с.
27. Кашанина Т.В. Структура права : [моногр.] / Т.В. Кашанина. – М. : Проспект, 2013. – 584 с.
28. Захарова М.В. Сравнительное правоведение: вопросы теории и практики : [моногр.] / М.В. Захарова. – М. : Проспект, 2013. – 160 с.
29. Чиркин В.Е. Сравнительное правоведение : [учеб.] / В.Е. Чиркин. – М. : Междунар. отношения, 2012. – 336 с.
30. Чиркин В.Е. Правові системи сучасності: взаємовплив і антагонізми (на прикладі конституційного права) / В.Е. Чиркин // Право України. – 2013. – № 6. – С. 289–295.
31. Луць Л.А. Типологізація сучасних правових систем світу : [відкрита лекція] / Л.А. Луць. – К. ; Сімферополь : Логос, 2007. – 89 с.
32. Марченко М.Н. Источники права : [моногр.] / М.Н. Марченко. – М. : Проспект, 2005. – 342 с.
33. Хаустова М.Г. Проблеми класифікації правових систем / М.Г. Хаустова // Вісник Національної академії правових наук : зб. наук. пр. / редкол. : В.Я. Тацій та ін. – X. : Право, 2014. – С. 53–66.

УДК 340(09)

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ (1922–1940 РР.)

HISTORICAL DEVELOPMENT OF GOVERNMENTAL CONTROL OVER THE NOTARY ACTIVITY IN UKRAINE (1922–1940)

Чепець О.С.,
аспірант кафедри теорії, історії держави і права та міжнародного права
Класичний приватний університет

Стаття присвячена дослідженню контролю та нагляду за нотаріальною діяльністю за радянських часів у межах 1922–1940 рр. Досліджено нормативно-правові акти, що регулювали питання контролю в період 1922–1940 рр. Проаналізовано коло суб'єктів, які мали право здійснювати нагляд і контроль за нотаріальною діяльністю.

Ключові слова: керівництво, контроль, нагляд, радянський, нотаріат, суд.

Статья посвящена исследованию контроля и надзора за нотариальной деятельностью в советское время в период 1922–1940 гг. Исследованы нормативно-правовые акты, регулирующие вопросы контроля в период 1922–1940 гг. Проанализировано звено субъектов, имеющих право осуществлять надзор и контроль за нотариальной деятельностью.

Ключевые слова: руководство, контроль, надзор, советский, нотариат, суд.

The article is dedicated to the study of control and supervision over the notary activity during Soviet period in 1922–1940. A number of subjects, which had the right to supervise and control notary activity were analysed. It should be mentioned that the control and supervision are characterized by the inspection of appropriate authorities, concerning the adherence of the rules of law, special regulations, instructions etc. In general, the control and supervision over the notary activity in 1922–1940 was fulfilled by The People's Commissariat of Justice. However, there were frequent changes in the legal system, particularly in the notary sphere, as a rule, without any reasons. A number of legal acts in respect to state control over the notary activity were analysed, and we focused on particularities and differences of this or that sources of law. Having analysed the legal aspects of state Soviet control in Ukraine (1922–1940), we found out both positive and negative aspects. Regarding negative aspects, frequent changes in Soviet laws should be mentioned. Other negative aspect of Soviet notary system was that judicial authorities organized and controlled the notary system as the courts could not devote proper attention to the notary activity because of their primary function – to administer justice. Both positive and negative aspect of the Soviet notary system was that notary system was state-operated. During the Soviet period the notary wasn't considered as the income-earning authority which delivered service, inversely the activity of notary was focused on providing notarial actions. Therefore, there is an interest in studying Soviet notary system itself, as it was supposed, by its competence, to monitor the legality in civil life and adherence of the interests of the State.

Key words: supervision, control, monitor, Soviet, notary system, court.

Питання про місце нотаріату у правовій системі завжди було значущим та актуальним. Останніми роками інститут нотаріату в Україні швидкими темпами набирає обертів у сфері реалізації прав і захисту законних інтересів громадян. Органи нотаріату відіграють важливу роль у правовому забезпеченні економічних відносин у державі, це пов'язано з переходом вітчизняної економіки до ринкової форми господарювання, створенням нових видів економічної діяльності. Від якості роботи органів нотаріату

залежить нормальне функціонування цивільного обороту країни, ефективність охорони й захисту майнових прав і законних інтересів громадян та організацій. Активне залучення нотаріату в регулювання економічних відносин створює більшу стійкість і гарантованість у поведінці учасників цивільних відносин, дає можливість скоротити кількість правопорушень, ліквідувати об'єктивні передумови їх виникнення. У процесі пошуку найбільш ефективної моделі державного контролю за нотаріальною діяль-

ністю сьогодні на особливу увагу заслуговує історичний аналіз різноманітних аспектів контролю за нотаріальними органами з виділенням при цьому його позитивних і негативних моментів з метою вдосконалення сучасної системи нотаріату в Україні.

Окремі аспекти цього питання досліджували в науковій і навчальній літературі відомі радянські вчені, а саме: В.М. Аргунов, Л.Н. Бардин, О.Г. Дріжчан, В.Г. Зайчук, Л.Ф. Лесніцька, Д.І. Чорпіта, К.С. Юдельсон та ін. Серед сучасних науковців, які вивчали питання становлення й розвитку радянського українського нотаріату, варто виділити К.Ф. Досінчук, М.С. Долинську, Ю.В. Желіховську, В.Д. Степаненка, С.Я. Фурсу, К.І. Чижмар, В.М. Черниш, Л.Е. Ясінську та інших.

Метою статті є вивчення й аналіз правових аспектів державного контролю за нотаріальною діяльністю в Україні в період із 1922 по 1940 рр.

30 грудня 1922 р., згідно з Договором про утворення Союзу Радянських Соціалістичних Республік (далі – СРСР), Українська Соціалістична Радянська Республіка (далі – УСРР) увійшла до складу СРСР, у зв'язку з чим саме із цього періоду нами розглянуто питання контролю у сфері нотаріату за радянських часів.

Варто зазначити, що контроль і нагляд характеризуються перевіркою відповідних органів щодо дотримання правових норм, спеціальних правил, інструкцій тощо. Що стосується тлумачення змісту слова «контроль», наведемо визначення зі словника іншомовних слів. Л.І. Нечволод уважає, що контроль – це: 1) перевірка, облік, спостереження за чим-небудь; 2) установи або особи, що перевіряють діяльність будь-якої іншої організації або відповідальної особи, звітність тощо; 3) заключна функція управління [1, с. 18].

Загалом нагляд і контроль за нотаріальною діяльністю в 1922–1940 рр. здійснювався Народним комісаріатом юстиції (далі – НКЮ). Проте за радянських часів досить часто вносилися зміни до законодавства, зокрема, у сфері нотаріату, як правило, без будь-яких на це причин. Нами проаналізовано низку нормативно-правових актів, що мали місце у сфері державного нагляду за нотаріальною діяльністю, і сконцентровано увагу на особливостях і відмінностях тих чи інших джерел права.

Після затвердження Договору про утворення СРСР з'явилася необхідність розвитку союзного законодавства й забезпечення єдності основних принципів діяльності нотаріату в усіх союзних республіках. У зв'язку з цим 20 квітня 1923 р. постановою Ради народних комісарів (далі – РНК) УСРР було затверджено Положення про державний нотаріат, відповідно до якого нагляд і контроль за діяльністю нотаріальних контор здійснював Губернський суд (далі – Губсуд). Відповідно до Положення, при Губсуді засновувалися нотаріальні відділи та архіви. У свою чергу, метою нотаріальних відділів була звітність перед НКЮ щодо діяльності нотаріальної контори. Крім того, нотаріальні відділи здійснювали контроль за нотаріальною діяльністю під загальним керівництвом Голови Губсуду. На нотаріальні архіви покладался обов'язок щодо зберігання закінчених нотаріальних книг, справ, документів, тощо. Постановою Пленуму Губсуду призначалися періодичні обслідування діяльності нотаріальних контор. Скарги на нотаріальні дії або на відмову в їх здійсненні подавали зацікавлені особи до народного суду, постанови якого могли бути оскаржені в цивільний відділ губернського суду, рішення ж останнього були остаточними. Загальне керівництво й нагляд покладался на НКЮ, такий порядок контролю проіснував нетривалий час [2].

У зв'язку зі змінами адміністративно-територіального поділу УСРР, що відбулися в жовтні 1924 р., було здійснено перехід на триступеневу систему управління (округ – район – село), з прийняттям 15 липня 1924 р. «Основ судоустрою Союзу РСР і союзних республік» 23 жовтня

1925 р. постановою Всеукраїнського центрального виконавчого комітету (далі – ВЦВК) затверджується Положення про судоустрій УСРР, чинність якого розповсюджувалась по всій території УСРР. У Положенні про судоустрій містився розділ, присвячений саме нотаріату (поділ VIII розділу XVI), яким у тому числі передбачалися контроль і нагляд за його діяльністю. Відповідно до цього Положення, встановлювалось, що Округовий суд (далі – окрсуд) здійснював безпосереднє адміністративно-організаційне керівництво й нагляд на місцях за нотаріальними органами в межах і порядку, встановленими інструкціями, що видавалися НКЮ (арт. арт. 4, 147, 148) [3]. Як і раніше, загальне керівництво, нагляд та інструктування всіх нотаріальних органів УСРР здійснював НКЮ. Отже, по суті, контроль так і залишився за судовими органами, змінилася лише назва контролюючого органу.

У грудні 1925 р. знов відбулися зміни в регулюванні діяльності радянського нотаріату. 16 грудня 1925 р. прийнято постанову ВЦВК й РНК УСРР «Про надання чинності Нотаріальному Положенню» [4]. Проте нове Положення було затверджено лише 31 травня 1926 р. постановою ВЦВК «Про затвердження постанов, що їх ухвалила Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету між 2 і 3 Сесіями Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету IX скликання» [5].

Варто зауважити, що регулювання нотаріальної діяльності на початку радянських часів здійснювалося двома рівнями законодавства – союзним і республіканським, тобто законодавством про нотаріат конкретних союзних республік. У зв'язку з розбіжностями в тлумаченні союзного та республіканського законодавства виникла необхідність прийняття єдиного загальносоюзного акта. Так, 14 травня 1926 р. ЦВК і РНК СРСР прийняли Постанову «Про основні засади організації державного нотаріату» [6, с. 5], за аналогією якої в союзних республіках були прийняті Положення про державний нотаріат. На нашу думку, це зумовило затвердження нового Положення від 16 грудня 1925 р. лише в 1926 р. Крім того, у зв'язку з прийняттям у 1926 р. загальносоюзного акта постановою ЦВК і РНК УСРР «Про зміну й доповнення Нотаріального положення» від 10.11.1926 [7], були внесені зміни до нотаріального Положення 1925, проте в частині регулювання нотаріальної діяльності зміни не відбулися.

Новим Положення визначалися питання щодо скарг на нотаріальні дії, зокрема скарги на вчинки нотаріусів, зазначені в арт. 231 Цивільно-процесуального кодексу УСРР 1924 р., подавалися в порядку, передбаченому в арт. арт. 231–234 Цивільно-процесуального кодексу УСРР, до окрсуду, а в Автономній Молдавській Соціалістичній Радянській Республіці (далі – АМСРР) – до Головного суду. Скарги на інші вчинки нотаріусів, в арт. 231 Цивільно-процесуального кодексу УСРР 1924 р не передбачені, подаються голові до окрсуду, а в АМСРР – Голові Головного суду, що їх і розглядає.

27 січня 1926 р. постановою НКЮ були затверджені:

– Інструкція по нотаріату [8],

– Інструкція про порядок переведення нотаріальних чинностей народними судьями, райвиконкомами та сільрадами [9].

Обидві Інструкції містили окремі розділи, присвячені регулюванню діяльності органів нотаріату. Інструкціями передбачалося, як і раніше, що загальний контроль і керівництво за нотаріальною діяльністю УСРР здійснював НКЮ, а в межах кожного округу – окрсуди. Проте Інструкцією по нотаріату визначався саме порядок здійснення нагляду органами контролю, на відміну від другої Інструкції, якою встановлювалися правила звітності виконання нотаріальних дій.

Зокрема, Інструкцією по нотаріату встановлювалось, що керівництво та нагляд здійснювалися через нотаріальні підвідділи Відділу судоустрою й догляду. На нотаріаль-

ні підвідділи Відділу судустрою НКЮ покладаються такі функції:

- а) випрацювання інструкцій, об'єднання, нотаріальних пояснень;
- б) розгляд і подання на затвердження Наркому постанов окрвиконкомів про відкриття, переміщення й закриття нотаріальних контор;
- в) загальний нагляд;
- г) ревізії нотаріальних органів;
- д) засвідчення підписів судових і нотаріальних робітників на актах і документах, що призначаються для закордону.

У свою чергу, нотаріальні підвідділи здійснювали нагляд через відповідні окрсуди шляхом безпосередніх відносин із нотаріальними конторами.

У сфері нагляду та контролю за нотаріальними органами на Голову окрсуду покладалася такі функції:

- а) нагляд за виконанням підлеглих окрсудів наказів центру;
- б) питання щодо відкриття й організації нотаріальних контор;
- в) розробка штатів нотаріальних контор і розгляд кошторису на їх утримання, які подавалися на затвердження пленуму окрсуду;
- г) призначення ревізій нотаріальних контор на пропозиції НКЮ чи Обласного військового комісаріату (далі – ОВК) за повідомленням цивільно-касаційного відділу окрсуду, а також із власної ініціативи на підставі матеріалів;
- д) розгляд скарг на діяльність нотаріусів.

На Пленум окрсуду покладалося затвердження мережі контор і кошторисів на їх утримання. Остаточне затвердження мережі нотаріальних контор і їх штатів переводилося НКЮ за згодою з Народного комісаріату фінансів (далі – НКФ).

На цивільно-касаційні відділи окрсудів покладалася розгляд скарг, що подаються за арт. арт. 231–234 Цивільно-процесуального кодексу 1924 р., на правильність здійснення нотаріальної діяльності нотаріальними конторами та іншими установами, які виконували нотаріальні функції.

На технічного співробітника у сфері нотаріату, посада якого створювалася у складі окрсуду за рахунок нотаріальних палат, покладалося за дорученням голови окрсуду виконувати всю технічну роботу в галузі нагляду за нотаріальними органами з боку окрсуду (листування з нотаріальними органами, перевірка кошторисів, зведення звітів нарсудів і райвиконкомів для НКЮ тощо), а також керівництво нотаріальною частиною архіву окрсуду.

На архів окрсуду покладалася обов'язок зберігати нотаріальні книги та справи нотаріальних контор, нарсудів і райвиконкомів, задля чого утворювалася спеціальна нотаріальна частина архіву.

Інструкцією про порядок переведення нотаріальних чинностей народними суддями, райвиконкомом та сільрадами визначався порядок подання звітності. Так, нарсуди, райвиконкоми та сільради повинні були кожного місяця подавати в одному примірнику до відповідних окрсудів звіти про здійснення своєї діяльності за встановленою НКЮ формою не пізніше 5-го числа, наступного за звітним місяцем. У свою чергу, окрсуди на підставі одержаних за місяць відомостей повинні були складати одну загальну звітну відомість для нарсудів і райвиконкомів та окремо для сільрад. Ці звітні відомості подавалися у двох примірниках до НКЮ не пізніше 20-го числа, наступного за звітним місяцем. Один примірник звітності залишався в архіві нарсуду, райвиконкому або сільради, а загальна відомість окрсуду – в архіві окрсуду. Також цією самою Інструкцією було встановлено, що в разі виникнення питань щодо нотаріальної діяльності нарсудів та райвиконкомів могли звертатися за допомогою виключно до окрсудів, а сільради – до належних райвиконкомів. Райвиконкоми у

виключних випадках могли звертатися до окрсуду за кваліфікаційною допомогою, зокрема, у разі:

- виникнення складних, проблемних питань;
- правильного тлумачення та застосування норм закону;
- виникнення питань щодо порядку справляння оплати.

25 липня 1928 р. постановою ВУЦВК та РНК № 20 прийнято нове нотаріальне Положення «Нотаріальна Устава», в якому в частині контролю все залишилось без змін [10].

11 вересня 1929 р. постановою ВУЦВК та РНК УСРР затверджено «Устав про судустрой УСРР» [11]. 14 лютого 1930 р. ВЦВК та РНК УСРР прийняли постанову «Про зміну організації нотаріату АМСРР». Основна причина прийняття вищезазначеної постанови – входження в 1924 р. АМСРР до складу УСРР. Проте особливістю вищезазначеної постанови було те, що внесено зміни до арт. 226 «Устави про судустрой» і встановлено, що загальне керівництво, нагляд та інструктування нотаріальних органів залишилось за НКЮ УСРР, а безпосереднє адміністративно-організаційне керівництво й нагляд за нотаріальними органами окремих округів – окрсудами в межах і порядку, встановленому НКЮ УСРР.

У зв'язку із затвердженням у державі адміністративно-командної системи управління 25 вересня 1931 р. постановою ВУЦВК та РНК УСРР затверджено новий Устав про судустрой, у якому, як і в попередньому Уставі про судустрой УСРР 1929 р., також приділено увагу регулюванню діяльності органів нотаріату.

Варто зазначити, що, незважаючи на процес тоталітаризації радянської системи, структура органів контролю за нотаріальними органами залишилася без змін. Ці процеси виявили себе на практиці, зокрема, в 1930-х рр. відбувається різке скорочення роботи в нотаріальних конторах, яке призводить до зменшення вчинення нотаріальних дій, як наслідок, скорочення нотаріальних контор. Крім того, кредитна реформа призводить до скорочення функцій нотаріусів, зокрема протест векселя та вчинення виконавчих надписів на опротестованих векселях є нерентабельними. У зв'язку з цим 20 червня 1933 р. була прийнята постановою ВУЦВК та РНК Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – УРСР) «Про реорганізацію державного апарату». Особливістю цієї постанови було те, що всі чинні на той час нотаріальні контори були ліквідовані, створені нові нотаріальні органи – нотаріальні відділи в складі обласних судів. Нагляд за виконанням нотаріальних дій покладалася на народних суддів.

Такий порядок проіснував нетривалий час, адже виконання судами одночасно функцій, притаманних судовій гілці влади й нотаріату як правоохоронного органу, реально себе не виправдало. Суди були не спроможні належним чином виконувати всі необхідні обов'язки у зв'язку з великою кількістю роботи. Тому 20 жовтня 1937 р. ЦВК та РНК УСРР приймають постанову про створення в Україні нової розширеної мережі нотаріальних контор, як наслідок, в обласних центрах і містах утворилися обласні й міські нотаріальні контори, у свою чергу, припиняють роботу нотаріальні відділи обласних судів. У тих містах і районних центрах, де за обсягом роботи існування нотаріальних контор було визнано недоцільним, створювалися нотаріальні столи.

У березні 1938 р. знов відбуваються зміни. 9 березня 1938 р. НКЮ УСРР прийняв Інструкцію «Про структуру і організацію нотаріальних органів УСРР» № 10/2, у якій контроль за діяльністю нотаріусів зберігся за НКЮ УСРР, проте вже через відділи нотаріату. Головам обласних судів було надано персональне право нагляду за діяльністю нотаріальних контор і нотаріальних столів відповідної області, вони мали право давати піднаглядним установам указівки щодо усунення недоліків у роботі з одночасним

доведенням до відома НКЮ УРСР. Також зазначалось, що спірні питання, які виникали між нотаріусами й головами обласних судів, вирішувались НКЮ [12, с. 152]. Отже, загальне керівництво нотаріальними конторами залишилося за судами.

27 грудня 1939 р. черговою постановою РНК УРСР було затверджено положення про Народний комісаріат юстиції УРСР, до складу якого входив відділ нотаріату. На відділ нотаріату покладалося керівництво нотаріальними органами через управління НКЮ УРСР при обласних Радах депутатів трудящих; контроль за роботою нотаріальних органів як через управління НКЮ УРСР при обласних Радах депутатів трудящих, так і шляхом безпосередніх перевірок; опрацювання питань організації та діяльності нотаріату.

У зв'язку з прийняттям у серпні 1938 р. нового Закону про судоустрій СРСР і з метою приведення організації державного нотаріату відповідно до вищезазначеного Закону була затверджена постановою РНК УРСР «Про поліпшення організації державного нотаріату УРСР» від 27 грудня 1940 р., відповідно до якої керівництво та нагляд за роботою державних нотаріальних контор залишився за НКЮ УРСР через відповідні управління юстиції. Також управління юстиції при обласних радах складали проекти штатів державних нотаріальних контор, забезпечували добір кадрів, проводили ревізії й обслідування, інструктування нотаріальних контор, здійснювали фінансування та контроль за витратами, використанням коштів нотаріусами і старшими нотаріусами, а також складали зведені звіти про роботу нотаріальних контор області.

Здійснивши аналіз правових аспектів радянського контролю у сфері нотаріату в Україні (1922–1940 рр.), ми виявили як позитивні, так і негативні його сторони.

До негативних моментів варто зарахувати часті зміни до радянського законодавства, як правило, без відповідних об'єктивних причин. Варто зазначити, що характерною рисою всіх нормативно-правових актів, які регулювали діяльність радянських нотаріальних органів, є те, що в них

ураховувався досвід тільки радянського часу й не бралися до уваги розробки дореволюційного періоду та зарубіжної практики функціонування нотаріальних органів. Крім того, порушення стабільності законодавчої влади призводить до колізії законодавчих актів, що впливає на розвиток законодавства в тому числі у сфері нотаріату, у кінцевому підсумку на якість у наданні нотаріальних послуг.

Негативною стороною радянського нотаріату було те, що організація й контроль за нотаріальною діяльністю були покладені на органи судового управління. У зв'язку з виконанням своїх основних функцій – здійснення правосуддя, суди не могли приділити належної уваги нотаріальній діяльності, адже нотаріат мав свою специфіку, яка потребувала спеціальних знань, навичок практики.

За радянських часів нотаріат не розглядався як предмет надання послуг з отриманням прибутку, навпаки, діяльність органів нотаріату була зосереджена лише на здійсненні нотаріальних дій. Як позитивним, так і негативним аспектом радянського нотаріату було те, що нотаріат був державним.

Одним із позитивних моментів, на нашу думку, є те, що ще за радянських часів нотаріат був включений до складу органів юстиції. Це свідчить про значущість та актуальність для держави цього органу, метою якого було та є зміцнення законності й правопорядку, охорона власності, закріплення й захист прав і законних інтересів громадян і держави.

Питання державного контролю в галузі державного управління є дуже важливим. Адже для вдосконалення контролю за нотаріальною діяльністю сьогодня необхідно комплексне, ґрунтовне та цілеспрямоване дослідження саме українського радянського нотаріату, коли він був покликаний у силу своєї компетенції здійснювати нагляд за законністю в цивільному обороті й дотриманням саме державних інтересів, був спрямований виключно на вчинення нотаріальних дій. Такий підхід до вирішення сучасних проблем українського нотаріату є першим кроком до запобігання негативним тенденціям нотаріальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пальченкова В.М. Трансформація громадського контролю за виконанням покарань: історико-правовий аналіз : [монографія] / В.М. Пальченкова. – Запоріжжя : Акцент Інвест-трейд, 2013. – 524 с.
2. Положення про державний нотаріат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP230001.html.
3. Положення про судоустрій УСРР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP250018.html.
4. Постанова про надання чинності Нотаріальному Положенню [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP250019.html.
5. Постанова про затвердження постанов, що їх ухвалила Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету між 2 і 3 Сесіями Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету IX скликання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP260022.html.
6. Збірник нормативних актів і зразків документів для нотаріальних контор і виконкомів місцевих рад депутатів трудящих / за заг. ред. Д.І. Чорпіта. – К. : Видавництво політичної літератури України, 1969. – 276 с.
7. Постанова про зміну та доповнення Нотаріального Положення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/instrukcija-nkyu-pro-porjadok-zastosuvannja-postanovi-vucvku-doc104510.html>.
8. Інструкція по нотаріату [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP260020.html.
9. Інструкція про порядок переведення нотаріальних чинностей народними суддями, райвиконкомми та сільрадами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP260019.html.
10. Нотаріальна Устава : Постанова ВЦВК і РНК УСРР від 25 липня 1928 р. // Збірник Узаконень та Розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України. – 1928. – № 20. – Арт. 183.
11. Устава про судоустрій УСРР : Постанова ВЦВК й РНК УСРР від 11 вересня 1929 р. // Збірник Узаконень та Розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України. – 1929. – № 26. – Арт. 203.
12. Ясінська Л.Е. Становлення та розвиток інституту нотаріату в Україні (історико-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Л.Е. Ясінська. – Львів, 2005. – 210 с.